

driver of economic growth will be private consumption, and later joint investment. The key assumption of the outlined macro-forecast is the continuation of cooperation with the International Monetary Fund in accordance with the Memorandum on Economic and Financial Policy. Funding from the IMF and other official international partners will help significantly increase Ukraine's international reserves. In 2020, they will grow to about 30 billion dollars USA and in subsequent years – up to 32–33 billion dollars USA [3].

Modern socio-economic transformations contribute to the formation and development of markets for investment, insurance and pension services, as the dynamics of income growth requires diversification of cash savings through their investment in investment and pension funds, insurance companies. The financial market of Ukraine was formed under the influence of privatization processes in conditions of concentration of ownership, but the further development of the market significantly depends on the business activity of institutional investors and the quality of financial services they provide to legal entities and individuals. Mutual investment institutions accumulate investors' funds for further profit by investing them in securities of other issuers, real estate and corporate rights.

The high requirements of regulators for the placement of financial assets of collective investment institutions affect the quality of the national financial market. The growing interdependence of the behavior of economic agents at both the endogenous and exogenous levels depends significantly on the regulatory activities of national and supranational financial institutions. Countries with reserve currencies issue sovereign debt in their own currencies, transferring currency risks to foreign buyers of their sovereign debt. Large amounts of debt are displacing private investment in developed economies.

Summing up, we note, firstly, in the innovation economy, the role of banks in implementing structural reforms is changing. Changing the mechanisms of bank financing in the framework of economic modernization programs, the implementation of innovative projects is accompanied by an increase in the interests of financial institutions in the face of increased competition in the field of financing innovation. Keeping the discount rate at 6 %, the National Bank leaves enough room for monetary stimulus and will be able to give the economy additional impetus to grow in the event of a slower recovery in consumer and investment demand. Under COVID-19, the National Bank's stimulus measures, credit vacations, tax breaks, and expansion of budget unemployment benefits further supported business activity and private consumption. Secondly, mutual investment institutions are important participants in the financial market of Ukraine, as the statutory activity defines active investment activity.

Sources and literature

1. Goldin I. Rethinking Global Resilience. *Finance & Development*. September 2020. P. 4–9.
2. Gurara D., Fabrizio S. Wiegand J. COVID-19: Without Help, Low-Income Developing Countries Risk a Lost Decade. 2020. URL: <https://blogs.imf.org/2020/08/27/covid-19-without-help-low-income-developing-countries-risk-a-lost-decade/>
3. Виступ Голови Національного банку Кирила Шевченка під час пресбрифінгу щодо рішень з монетарної політики. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/vistup-golovi-natsionalnogo-banku-kirila-shevchenka-pid-chas-presbrifingu-schodo-rishen-z-monetarnoyi-politiki>

Алексєнко М. – д. е. н., проф.
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Розвиток безготівкових розрахунків: інноваційні аспекти

Кількість платіжних терміналів, за допомогою яких користувачі можуть оплатити вартість товарів і послуг, постійно збільшується. Співвідношення загальної кількості платіжних

терміналів (контактних та безконтактних) до чисельності постійного населення України станом на 1 січня 2020 року становило 8,4 тис. шт. на 1 млн населення. Найбільшу кількість терміналів встановив Приватбанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк Аваль. Загальна кількість операцій (безготівкових та отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за 2019 рік становила 5057,3 млн шт., а їхній обсяг – 3576,7 млрд грн. Порівняно з 2018 роком кількість зазначених операцій зросла на 29,2 %, а сума – на 24,3 %. За кількістю операцій переважали безготівкові – 4167,1 млн шт. (82,4 %), тобто вісім із десяти операцій із платіжними картками були безготівковими [1].

Суб'єкти господарювання на касах використовують два види терміналів: стаціонарні та мобільні. Перші використовуються переважно в стаціонарних закладах торгівлі та послуг, коли клієнти «прив'язуються» до фіксованої точки розрахунків. Мобільні термінали є компактними, можуть приймати до сплати усі види карт. Ці термінали не мають дротового підключення і працюють, зокрема від мережі Wi-Fi. Мобільні термінали використовують клієнти, які не «прив'язуються» до фіксованої точки продажу товарів чи послуг, а хочуть приймати платежі там, де їм зручно. В мобільних терміналах вбудований спеціальний модем, який підключений до Інтернету.

Термінали, які встановлюють банки, мають можливість приймати платежі безконтактно. Мова йде про те, що проведення операції сплати за товари чи послуги здійснюється без фізичного контакту картки з терміналом. Як засіб сплати, крім платіжної картки, вже використовуються старт-годинники, смартфони, браслети і тому подібне. Для розрахунків потрібно, щоб зазначені гаджети підтримували технологію NFC (near field communication, тобто близький безконтактний зв'язок). Прихід в Україну міжнародних сервісів, таких як Google Pay, Apple Pay і Garmin Pay, сприяли більш активному впровадженню безконтактних платежів.

Розвиток платіжної інфраструктури (зокрема, платіжних терміналів) вплинув також на суттєве зростання кількості платіжних карток. Загальна кількість платіжних карток в Україні станом на 1 січня 2020 року зросла на 16 %, якщо порівняти з початком 2019 року, та становила 68,9 млн шт. Майже дві третини від цієї кількості – це активні платіжні картки (61,2 %). Чверть активних платіжних карток – безконтактні та токенизовані. Обсяг безготівкових операцій становив 1798,3 млрд грн, що склало 50,3 % від усіх операцій із картками (за підсумками 2018 року – 45,1 %, а у 2015 році – лише 25 %) [1]. Безготівкові операції з використанням платіжних карток стають все більш популярними.

Найчастіше банки надають термінали клієнтам в оренду і які вже інтегровані у певну платіжну систему. Це зручніше та економить клієнтам час на придбання, підключення та тестування обладнання. Звісно, клієнт може самостійно придбати термінал у постачальників. Однак в цьому випадку виникнуть проблеми, пов'язані з підключенням та подальшим обслуговуванням терміналів. Від початку 2019 року мережа торговельних POS-терміналів в Україні зросла на 19,7 % – до 333,8 тис. од. Водночас 90 % торговельних POS-терміналів забезпечують можливість здійснення безконтактної оплати (станом на 1 січня 2019 року – 79,4 %) [1].

Якщо підприємства орендують термінали у банку, то основні його витрати пов'язані переважно не з встановленням терміналів, а з регулярними комісіями за платежі. Розмір комісійної винагороди узгоджується банком та клієнтом під час укладення договору. Він може коливатися зокрема від виду діяльності клієнта, виду платіжної карти, прогнозного обсягу та кількості операцій, кількості одиниць та виду обладнання тощо.

Крім комісії за платежі через термінал клієнти сплачують банку щомісячний платіж за його оренду. Ця абонентна плата включає всі витрати, пов'язані з підключенням та подальшим технічним обслуговуванням терміналу. Щоб зменшити розмір абонентної плати, окремі підприємці об'єднуються з іншими і приймають сплату за товари і послуги на свій рахунок через спільний термінал. Тобто «мультимерчант» – це можливість обслуговування на одному терміналі декількох клієнтів з можливістю зарахування коштів кожному окремо на його банківський рахунок.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що подальше удосконалення безготівкових розрахунків пов'язане зокрема з розвитком платіжної інфраструктури (у тому числі оснащеної технологіями здійснення безконтактних платежів), а також регулюванням розмірів комісійної винагороди за надання банками послуг торгового еквайрінга. Актуальним залишається тренд щодо активного поширення безконтактних платежів як з використанням безконтактних карток, так і за допомогою смартфонів та інших NFC-пристроїв, що зумовлено безпекою, швидкістю та зручністю таких операцій. НБУ та Мінцифри спільно працюють над цифровізацією банківської системи України. Понад 25 млн українців вже можуть користуватись послугами банків з допомогою цифрових документів. Наразі послуга шерінгу цифрових документів доступна у Приватбанку, Монобанку та А-Банку. За перший тиждень роботи отримано близько 4000 заявок нових клієнтів на реєстрацію через Дію. Цифровізація дає змогу банкам оптимізувати свої операційні процеси, впровадити сучасні послуги, а відповідно – підвищити конкурентоспроможність.

Джерела та література

1. Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplivaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv>

Azizova K. – ph. d., associate prof., associate professor of Department of banking and financial services;
Ostapenko V. – ph. d., associate professor of Department of Customs and Taxation Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics Kharkiv, Ukraine

Tendencies of Higher Education Development

Current trends are increasingly affecting the quality and process of education in national universities and require the process of restructuring the entire education system. The authors of the global foresight forecasts for the development of higher education highlight the following main trends in this area (fig. 1) [1–4]:

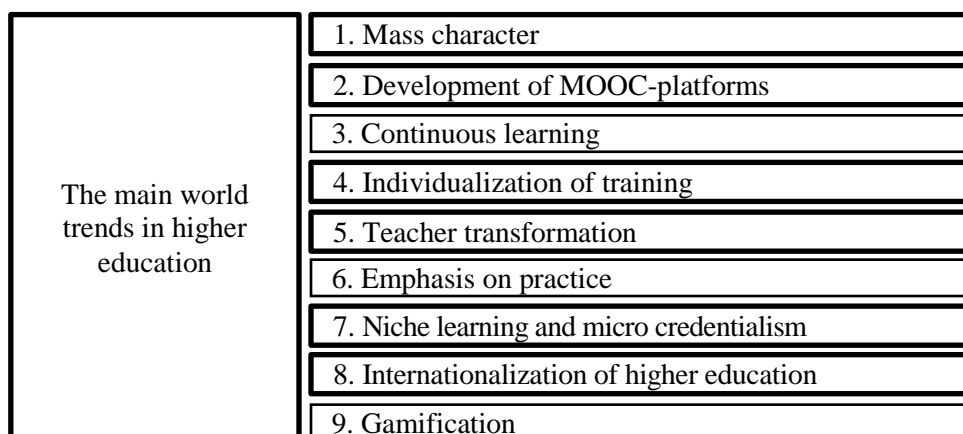

Fig. 1. *The main world trends in higher education (author's development)*

Much attention at the present stage of development of higher education is paid to the problem of translating it to an innovative basis, is taking into account in the process of training such innovative